

Q1. 1866 मध्ये उत्तर प्रदेशातीलजिल्ह्यात देवबंद स्कूलची स्थापना करण्यात आली.

- (a) लखनौ
- (b) मोरादाबाद
- (c) सहारनपूर
- (d) अलिगड

Q2. अहमदिया चळवळ..... यांनी सुरु केली.

- (a) सर सईद अहमदखान
- (b) लाहोरी पार्टी
- (c) मिर्झा गुलाम अहमद
- (d) क्वादिनी पार्टी

Q3. महत्वाच्या इंग्रजी पुस्तकांचे उर्दू मध्ये भाषांतर करण्यासाठी सय्यद अहमद खान यांनीची स्थापना केली.

- (a) द लॅंग्वेज सेंटर
- (b) द लॅंग्वेज सोसायटी
- (c) द सायंटिफीक सोसायटी
- (d) द सायंटिफीक सेंटर

Q4. तबाकत-इ-अकबरीयांनी लिहिली.

- (a) मुल्ला दाउद
(b) अबुल फजल
(c) बदायूनी
(d) निजाम-उल-दिन-अहमद

Q5. खाकसार म्हणजे.....होय.

- (a) मुसलमानांची लढाऊ संघटना
(b) हिंदूंची लढाऊ संघटना
(c) शिखांची लढाऊ संघटना
(d) गुरख्यांची लढाऊ संघटना

Solutions

S1. Ans (c)

Sol. देवबंद स्कूलची स्थापना 1866 मध्ये उत्तर प्रदेशातील सहारनपूर जिल्ह्यात करण्यात आली.

- देवबंद स्कूल हे एक प्रसिद्ध धार्मिक शिक्षण संस्था आहे.
- देवबंद स्कूलचे 'दारुल उलूम' हे भारतातील सर्वात मोठे इस्लामिक विद्यापीठ आहे.
- मुहम्मद बिद उसैन यांनी 1867 मध्ये सहारनपूरच्या उत्तर प्रदेश जिल्ह्यात याची स्थापना केली.
- 18व्या शतकातील मुस्लिम सुधारक शह वाल अल्लाह आणि 19व्या शतकाच्या सुरुवातीच्या भारतीय वहबिया यांचा देवबंदच्या धर्मशास्त्रीय दृष्टीकोनावर महत्त्वपूर्ण प्रभाव पडला, ज्यामुळे त्याला विशेषतः सनातनी आणि शुद्धतावादी दृष्टिकोन मिळाला.

इस्लामिक शिक्षणासाठी देवबंदचा अनोखा दृष्टीकोन-

- ज्यामध्ये एक प्रस्थापित विद्याशाखा, एक निश्चित अभ्यासक्रम आणि नियमित परीक्षांचा समावेश होता, हा शाळेचा एक शाळा म्हणून आणि संक्रमणकालीन सामाजिक-धार्मिक चळवळीच्या प्रभावाचा प्रारंभिक घटक होता.

- इंग्लंडमधील स्वयंसेवी गटांची संघटना आणि इंग्रजी शैक्षणिक प्रणाली या संरचनेचे मॉडेल आणि पैसे कमविण्यासाठी वापरण्यात येणारे डावपेच म्हणून काम केले.
- देवबंद्यांना त्यांच्या विद्यार्थ्यांमुळे आणि चांगल्या धार्मिक वर्तनाशी संबंधित बाबींवर त्यांनी जारी केलेल्या असंख्य फतव्यांमुळे उत्तर आणि इतरत्र खूप आदर आणि प्रभाव प्राप्त झाला.
- त्यांनी इस्लामच्या विरोधकांशी तसेच इस्लामबद्दलच्या त्यांच्या समजाशी असहमत असलेल्या मुस्लिमांशी वादविवाद केला आणि त्यांनी देवबंद उल-उलुम नंतर तयार केलेल्या शाळांच्या निर्मितीला प्रोत्साहन दिले.

S2. Ans (c)

Sol. अहमदिया चळवळ **मिर्झा गुलाम अहमद** यांनी 1889 मध्ये पंजाबमधील कडियान येथे सुरु केली.

- मिर्झा गुलाम अहमद यांचा दावा होता की ते ईश्वराचे वचनवाहक आणि ख्रिस्त आणि महदीचे पुनरागमन आहेत.
- अहमदिया चळवळीला मुस्लिमांनी मोठा विरोध केला आणि त्यांना बहिष्कृत केले.
- अहमदिया चळवळीचे दोन मुख्य पंथ आहेत: लाहोरी पंथ आणि क्वादियानी पंथ.
- अहमदियांच्या मते, इस्लाममधील अहमदिया चळवळीची कादियान शाखा ही "खऱ्या इस्लामचे मूर्त स्वरूप" आहे.
- अहमदी हे कबूल करतात की मुहम्मद हे "संदेष्ट्यांपैकी शेवटचे आणि एकमेव कायदा धारक" होते, परंतु ते असेही मानतात की "[हदरत मिर्झा गुलाम अहमद] सारखे इतर अल्पवयीन संदेष्टे, जे मुहम्मदच्या शिकवणींना ताजेतवाने करतील" अस्तित्वात असू शकतात.
- अहमदींना वाटते की येशू परत येणार नाही, परंतु त्याच्याऐवजी कोणीतरी त्याच्या "समान" मध्ये येईल (ibid).
- अहमदींना असे वाटते की जरी येशूला वधस्तंभावर मारण्यात आले असले तरी त्याचा प्रत्यक्षात नाश झाला नाही.

S3. Ans (c)

Sol. सय्यद अहमद खान यांनी महत्त्वाच्या इंग्रजी पुस्तकांचे उर्दू भाषेत भाषांतरण करण्यासाठी **द सायंटिफिक सोसायटी**ची स्थापना केली.

- ही संस्था 1863 मध्ये स्थापना झाली.
- या संस्थेचा उद्देश मुस्लिमांना पश्चिमी ज्ञान आणि शास्त्राशी परिचित करून देणे हा होता.
- द सायंटिफिक सोसायटीने अनेक इंग्रजी पुस्तकांचे उर्दू भाषांतरांसह मुळातल्या लेखनाचे प्रकाशन केले.

S4. Ans (d)

Sol.तबाकत-इ-अकबरी हे मुघल सम्राट अकबराच्या काळातील अधिकृत इतिहासाचे पुस्तक आहे. मुघल दरबारी आणि इतिहासकार निजामुद्दीन अहमद यांनी हा मजकूर पर्शियन भाषेत लिहिला होता. हा ग्रंथ तारीख आणि भौगोलिक वर्णनाच्या दृष्टीने सर्वात विश्वासाह असा मानला जातो.

तबाकत-इ-अकबरी हे मुघल काळातील एक महत्वाचे ऐतिहासिक स्रोत मानले जाते. या ग्रंथातून अकबर यांच्या कारकिर्दी, त्यांच्या व्यक्तिमत्त्व आणि त्यांच्या काळातील सामाजिक, राजकीय आणि आर्थिक परिस्थितीची सखोल माहिती मिळते.

या ग्रंथाचे काही वैशिष्ट्ये:

- हे ग्रंथ फारसी भाषेत लिहिले गेले आहे.
- या ग्रंथात अनेक चित्रकला आणि भाषांतरे समाविष्ट आहेत.
- हे ग्रंथ अकबर यांच्या कारकिर्दीवर आधारित सर्वात प्रामाणिक आणि विश्वसनीय स्रोतांपैकी एक मानले जाते.

S5. Ans (a)

Sol.खाकसार ही ब्रिटिश भारतातील एक मुस्लिम लष्करी आणि सामाजिक-राजकीय चळवळ होती.

स्थापना:

इनायतुल्ला खान मशरकी यांनी 1931 मध्ये लाहोर येथे केली.

उद्दिष्ट:

ब्रिटिश राजवटीपासून भारताला मुक्त करणे आणि एक समतावादी, इस्लामिक राज्य स्थापन करणे.

वैशिष्ट्ये:

- या चळवळीतील सदस्यांना "खाकसार" म्हटले जात होते.
- खाकसारांनी सैन्यदलासारखी रचना स्वीकारली होती आणि त्यांनी नियमित परेड आणि प्रशिक्षण घेतले.
- खाकसारांनी हिंदू-मुस्लिम ऐक्य आणि सामाजिक न्यायावर भर दिला.

खाकसार चळवळीचा प्रभाव:

- खाकसार चळवळ भारतातील स्वातंत्र्यलढ्यात एक महत्त्वपूर्ण घटक होती.

- या चळवळीने अनेक तरुणांना स्वातंत्र्यलढ्यात सामील होण्यासाठी प्रेरणा दिली.
- खाकसार चळवळीने भारतातील सामाजिक-राजकीय विचारांवरही प्रभाव टाकला.

खाकसार चळवळीला 1940 च्या दशकात ब्रिटिश सरकारकडून तीव्र दडपशाहीचा सामना करावा लागला. भारताच्या स्वातंत्र्यानंतर, खाकसार चळवळ क्षीण झाली आणि 1950 च्या दशकात ती बरखास्त झाली.

